

Researcher: Social Science Studies

(2017) Cilt 5, Sayı IV, s. 449-465

RSSS
ISSN:2148-2691

An Evaluation of CEIT Students' Opinions On Their Internet Addiction In Terms of Several Variables¹

Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ², Ayşe Ülkü KAN³, Emine Kübra PULLU⁴

Abstract

The aim of this study is to investigate internet addiction levels of the students of Computer Education and Instructional Technologies (CEIT) department in terms of several variables. Study group includes first, second, third and fourth graders enrolled at the department of CEIT in Fırat University in 2013-2014 academic year. Quantitative data were collected by using Internet Addiction Scale developed by Young (1998) and adapted into Turkish by Bayraktar (2001). It is a six-point Likert type scale and includes 20 items. Qualitative data were collected with a semi-structured interview form including six questions developed by the researchers. There are totally 234 students, 109 males and 125 females. Study results revealed that students' internet addictions changed in terms of time spent on internet, internet use aim variables.

Keywords

Addiction
İnternet addiction
CEIT

BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi

Özet

Bu çalışmanın amacı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümü öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenimine devam eden BÖTE Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada nicel veriler Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek altılı Likert tipindedir ve 20 maddeden oluşmaktadır. Nitel veriler ise araştırmacılar tarafından oluşturulan ve 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada 109 erkek ve 125 kadın olmak üzere toplam 234 öğrenci yer almaktadır. Öğrencilerin internet bağımlılıklarının internette geçirilen süre ve internet kullanma amacının çeşitlenmesi değişkenine göre değiştiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Bağımlılık
İnternet bağımlılığı
BÖTE

¹ Bu çalışma 20-22 Mayıs 2014 tarihinde 2. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ngomleksiz@firat.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, aulkukan@firat.edu.tr

⁴ Öğr. Gör, Erciyes Üniversitesi, Develi Hüseyin Şahin M.Y.O., kubrafidan@erciyes.edu.tr

GİRİŞ

Yönetim, süreç, makine, insan ve düşünce organizasyonlarının birbirine bağlı olduğu bir yapı (Hoban, 1965: 242 ; Akt: İşman, 2008) şeklinde ifade edilen teknoloji geçmişten günümüze engellenemez bir biçimde gelişmektedir. Özellikle son yüz elli yılda, iletişim teknolojilerinin toplumu temelden ve süratle değiştirmesiyle beraber toplumda, her türlü mal ve hizmet üretimi ile bunların tüketimi ve daha da genelde tüm iletişim alışkanlıkları değişti. Etkinliklerdeki coğrafi alan kısıtları giderek azaldı; globalleşme arttı. Yeni iletişim teknolojileri, gelişmiş-azgelişmiş farkından çok da fazla etkilenmeden, pek çok ülkede toplumsal yaşamın bir parçası oldu (Harasim, 1990). İçinde bulunduğumuz yüzyılda farklı iletişim araçlarının doğuşuyla beraber değişik bilgi ve çalışma özellikleri meydana gelmiştir (Niess, 2005) ve teknolojik gelişmelerin paralelinde hayatımıza giren bilgisayar ve internet kavramı bireyler için artık vazgeçilmez bir gereksinim halini almıştır. Bilgisayarların, bilgiyi depolama, saklama, tekrar kullanmadaki üstünlüğü bu bilgilerin başkalarıyla paylaşılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bilgilerin paylaşılmasını sağlamak, bilgisayarları birbirine bağlayacak bir bilgisayar ağı ile mümkündür. Bu ağın adı da internettir (Yılmaz ve Horzum, 2005: 110). TDK, internet sözcüğüne karşılık olarak genel ağ ifadesini önermiştir. Forcier (1999) internet kavramını, TCP/IP protokolüne bağlı bir şekilde birçok bilgisayar ağının birbirlerine bağlanması sonucunda oluşan bir ağ sistemi şeklinde ifade etmiştir (Akt: Demirel ve Altun, 2010). İnternet hem iletişim, ticaret, sohbet, reklam, bilgi, bilim ve teknolojiyi hem de eğitim ve öğretimi kolay, hızlı ve en az maliyetle sanal ortamda kullanıcılara sağlamaktadır (Kalkan ve Kaygusuz, 2013). Bir medya aracı olmaktan daha fazla şey ifade eden internet, toplumu örgütleyen ve bireylerin gündelik hayatını çepeçevre saran bir olgu olmaya başlamıştır. Bu olgu, bireyin sosyal aktiviteleri ve gelişimi, devlet güvenliği, akademik çalışmalar, azınlık toplulukların kendini ifade ettikleri bir platform olma gibi farklı alanlarda insanlığa hizmet etmektedir. (Ayhan ve Balcı, 2009). Bireyleri, kurumları, insan yaşamını ve uygarlık kalıplarını değiştiren ve dönüştüren internet için bir dönüşüm potansiyelidir demek yanlış olmayacaktır (Karaman ve Kurtoğlu, 2009). Kullanıcıların duygularını, düşüncelerini, değer yargılarını, iletişim biçimlerini, kısacası tüm yaşamlarını etkileyen ve değiştiren internet bireylerin yaşamlarında kolay kolay vazgeçemediği ikinci bir yaşam alanı oluşturmuştur (Kalkan ve Kaygusuz, 2013).

Günümüzde her yaşta bireylerin yaygın olarak kullandığı internet, genç nüfusun yoğun olduğu ülkemizde özellikle ergenler ve gençler tarafından gündelik yaşam pratiklerinde ve sosyalleşme aracı olarak etkin bir şekilde kullanılmaktadır (Fuat ve Him, 2013). Türkiye’de bilgisayar ve internet kullanımıyla ilgili olarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2015) tarafından yapılan Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2015 yılı içerisinde 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarının 2014 yılına göre arttığı belirlenmiştir. Bilgisayar kullanımı 2014 yılında %53.5 iken 2015 yılında % 54.8 olarak belirlenmiştir. İnternet kullanımı ise 2014 yılında % 53.8 iken 2015 yılında %55.9 olarak belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye genelinde internet erişimi imkanına sahip hanelerin 2015 yılında %69.5 olduğu belirtilmiştir. İnternet kullanım amaçlarına bakıldığında zaman sırasıyla bireylerin %80.9’u sosyal medya, %70.2’si online haber, gazete, dergi okuma, %66.3’ü sağlıkla ilgili bilgi arama, %62.1’i kendi oluşturdukları içerikleri bir web sayfasında paylaşma ve %59.4’ü ise mal ve hizmetler hakkında bilgi arama amacıyla internet kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İnternete en çok evden bağlanıldığı, internet

üzerinden alışverişin arttığı ve düzenli internet kullanıcısının arttığı da ulaşılan diğer sonuçlardır.

Bilişim çağında gelişen teknolojilerin en önemlilerinden olan ve insanlık için vazgeçilmez bir ihtiyaç haline alan bilgisayar ve internet teknolojileri, avantajlarıyla beraber bazı dezavantajları da yanında getirmektedir. Yani bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken bir yandan da hayatımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin internet sayesinde zaman ve mekân fark etmeden iletişim, haberleşme, eğitim, bankacılık işlemleri gibi ihtiyaçlarımızı giderme şansına sahibiz. Ancak internet kullanımı son yıllarda oldukça hızlı gelişmiş ve internet kullanımı keyfi olmaktan çıkıp bir zorunluluk haline gelmiştir. Sınırsız, denetimsiz ve yasaksız her türlü bilgi ve bireylere erişim çok kolay hale gelmiştir. Bu durum da insanları internetsiz ve bilgisayarsız bir hayatın düşünülemez olduğuna inanmaya itmiştir. İnsanlar sınırsız denetimsiz ve yasaksız bilgisayar ve internet kullanımıyla beraber her türlü bilgi ve bireye erişim çok kolay hale gelmiştir ve böylece kişiler sosyal hayattan giderek kopmuşlardır. Bu durum sonucunda da insanlar interneti hayatlarının merkezine alarak araç olmaktan çıkarıp bir amaç haline getirmeye ve internet bağımlısı haline gelmeye başlamışlardır (Karaman ve Kurtoğlu, 2009; Yalçın, 2006). İnternet bağımlılığı ile ilgili olarak literatürde çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Young (1996), internet bağımlılığı kavramını internete bağlı bir biçimde bilgisayar başında fazlasıyla zaman geçirme problemi şeklinde ifade etmiştir. Eldeleklioğlu ve Batık (2013) ise internet bağımlılığını internet üzerindeki aktivitelere giderek daha fazla zaman harcanması, internete girilmediği zamanlarda hoş gitmeyen duyguların ortaya çıkması, internete girildiği zamanlarda ise kaygının ve problemlerinin azalmasıyla karakterize etmişlerdir. İnternet bağımlılığı, internetin imkânlarını amacı dışında aşırı bir biçimde kullanma şeklinde tanımlanmıştır (Kalkan ve Kaygusuz, 2013).

Young (1996) patolojik kumar oynama ölçütlerini temel alarak internet bağımlılığı ölçütlerini belirlemiştir. Bu ölçütleri;

- İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb),
- İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma gereksinmesi duyma,
- İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimler yaşama,
- İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük veya kızgınlık hissetme,
- Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma,
- Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
- Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapistvb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
- İnterneti sorunlardan kaçmak veya olumsuz duygulardan (örneğin, çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma şeklinde belirlemiştir.

Bir bireye internet bağımlısı tanısı konulabilmesi için bu sekiz ölçütten beşinin karşılanmasının yeterli olacağını belirtmiştir. İnternet, amacı dışında fazlasıyla kullanıldığı zaman kullanıcının biyolojik ve fizyolojik gelişimi ile psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir (Caplan, 2002). İnternet, iletişimde ve kişilerarası davranışlarda belirgin değişiklikler meydana getirdiği için internet bağımlılığı sosyal, akademik, ailesel ve

mesleki bozulmalarla sonuçlanabilmektedir. İnternet bağımlılığı hem duygusal, sosyal ve cinsel fonksiyon bozukluklarına, psikiyatrik bozukluklara ve kaygıya, içe kapanmaya, depresyon düzeyinin artmasına yol açarken hem de bireylerin sosyal faaliyetlerinin azalmasına, işlevsel olmayan sosyal davranışlarının ortaya çıkmasına, sosyal çevrelerinin azalmasına, günlük hayatlarının olumsuz etkilenerek aile içi iletişimlerinin zayıflamasına neden olmaktadır (Eldeleklioğlu ve Batık, 2013).

İnternetin hayatımızın merkezine yerleşerek ailenin ve arkadaşların yerini alması, gençlerin gerçek dünyayı yanlış öğrenerek gelecekteki yaşamlarına ilişkin olumsuzluklara neden olacaktır. Bu nedenle ailelere büyük iş düşmektedir. Eğer aileler gençlerin internet kullanımına ilişkin bir kontrol ve takip sistemi gerçekleştiremez ise gençlerin internette olumsuz bir şekilde etkilenerek bağımlılık olasılıkları artacaktır (Yılmaz, Şahin, Haseski ve Erol, 2014: 135). Bu çalışmanın amacı BÖTE öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu bağlamda öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri cinsiyet, sınıf düzeyi, akıllı telefona sahip olma, internete günlük girme sıklığı, internet başında geçirilen saat ve internet kullanımındaki amaç çeşitliliği açısından değerlendirilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2013-2014 eğitim-öğretim yılında öğrenimine devam eden BÖTE Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koymayı hedefler (Karasar, 2009). Evrenin tümüne ulaşma imkânı olduğundan ayrıca örneklem seçimine gidilmemiş ve evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarına ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Erkek	109	46.6
	Kadın	125	53.4
Sınıf	1.	37	15.8
	2.	52	22.2
	3.	74	31.6
	4.	71	30.3
Kişisel bir PC sahibi olma	Var	220	94
	Yok	14	6
Akıllı telefon sahibi olma	Var	162	96.2
	Yok	72	30.8
TOPLAM		234	100

Çalışma grubunda 109 erkek ve 125 kadın olmak üzere toplam 234 öğretmen adayı bulunmaktadır. Çalışma grubunun 37'si 1. sınıf, 52'si 2. sınıf, 74'ü 3. sınıf ve 71'i 4. sınıf

öğrencileridir. Öğretmen adaylarının %94'ü kişisel bir bilgisayara sahip ve %96,2'si ise kişisel bir akıllı telefona sahiptir.

2.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada nicel veriler, Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlanan İnternet Bağımlılık Ölçeği ile toplanmıştır. Söz konusu ölçek 20 maddelik ve altılı likert tipinde geliştirilmiştir. Ölçekteki maddeler "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Arada sırada", "Çoğunlukla", "Çok sık" ve "Devamlı" biçiminde derecelendirilmiştir. Bu seçenekler sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puanla değerlendirilmiştir. 80 ve üzeri puan alanlar "Patolojik İnternet Kullanıcısı" olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası olanlar "Sınırlı Semptom Gösterenler", 50 puan ve altı alanlar "Semptom Göstermeyenler" olarak tanımlanmıştır. Uyarlanan ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında, Alpha değeri açısından güvenilirliği .91 iken Spearman-Brown değeri açısından güvenilirliği ise .87 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde yüzde, frekans hesaplamaları ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Nitel verilerin toplanmasında ise görüşme tekniği kullanılmıştır ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış 6 sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliğinin ve güvenilirliği çeşitli ölçütler göz önüne alınarak sağlanmıştır. Katılımcıların gönüllü olmaları araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlama açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğrencilere araştırmanın önemi anlatılarak gönüllü olanlar araştırmaya katılmıştır ve öğrencilerin kendilerini daha rahat hissedip sorulara içten cevap vermelerini sağlamak için isimlerinin gizli tutulacağı belirtilmiştir. Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu nedenle araştırmada elde edilen görüşler detaylı bir biçimde ortaya konulmuştur. Geçerliğin sağlanması için dikkat edilen bir başka ölçüt ise katılımcı teyididir. Öğrencilerden alınan görüşler daha sonra kendilerine okutularak görüşlerinin aynen yansıtılıp yansıtılmadığını teyit etmeleri istenmiştir. Ayrıca öğrenci görüşlerinin doğrudan aktarım yoluyla gösterilmesi araştırmanın güvenilirliğini sağlayan önemli bir ölçüttür (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu nedenle öğrenci görüşlerine hiçbir değişiklik yapılmadan, aynen ifade ettikleri biçimde bulgular bölümünde yer verilmiştir.

Elde edilen verilerin çözümlemelerde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz daha önceden araştırma sorularıyla belirlenmiş temalara göre verilerin özetlenmesi ve yorumlanmasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda öğretmen adaylarına yöneltilen açık uçlu sorular doğrultusunda ana temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Veriler kodlanmış ve uygun temalara yerleştirilmiştir. Elde edilen bulgular frekans dağılımları dikkate alınarak tablolar halinde sunulmuştur. Tabloların yorumlanmasında öğretmen adaylarından doğrudan alıntılar yapılarak görüşler sunularak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde çalışmanın önce nicel daha sonra ise nitel bulgularına yer verilmiştir.

3.1. Nicel Bulgular

Tablo 2. BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Değerlendirilmesi

CİNSİYET	Erkek		Kadın	
	F	%	f	%
Semptom Göstermeyenler (normal kul.)	91	44.8	112	55.2
Sınırlı Semptom Gösterenler	18	58.1	13	41.9
X ² =1.894 sd=1 p=0.169				

Tablo 2’de internet bağımlılığının cinsiyet değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (X²=1.894; p>0.05). Erkek öğrencilerin %58.1’i, kadın öğrencilerin ise % 41.9’u sınırlı semptom gösteren grubundadır. Erkek öğrencilerin bağımlılık düzeyi daha fazladır.

Tablo 3. BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sınıf Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

SINIF	1.sınıf		2.sınıf		3. sınıf		4.sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Semptom Göstermeyenler (normal kul.)	35	17.2	43	21.2	65	32	6	29.6
Sınırlı Semptom Gösterenler	2	6.5	9	29	9	29	1	35.5
X ² =3.113 sd=3 p=0.375								

Tablo 3’te internet bağımlılığının sınıf düzeyi değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (X²=3.113; p>0.05). Ancak sınıf düzeyi arttıkça sınırlı semptom gösterenlerin oranının arttığı görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin %6.5’i, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin %29’u ve 4. sınıf öğrencilerinin %35.5’i sınırlı semptom gösterenler grubundadır.

Tablo 4. BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Akıllı Telefona Sahip Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Akıllı Telefon	Var		Yok	
	F	%	f	%
Semptom Göstermeyenler (normal kul.)	142	70	61	30
Sınırlı Semptom Gösterenler	20	64.5	11	35.5
X ² =0.373 sd=1 p=.541				

Tablo 4'te internet bağımlılığının akıllı bir telefona sahip olma değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (X²=0.373; p>0.05). Akıllı bir telefona sahip öğrencilerin %64.5'i sınırlı semptom gösterenler grubundayken, akıllı bir telefona sahip olmayan öğrencilerin ise % 35.5'i sınırlı semptom gösterenler grubundadır.

Tablo 5. BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İnternete Girme Sıklıklarına Göre Değerlendirilmesi

İnternete Girme Sıklığı	≤ 6		> 6	
	F	%	f	%
Semptom Göstermeyenler (normal kul.)	134	66	69	34
Sınırlı Semptom Gösterenler	16	51.6	15	48.4
X ² =2.422 sd=1 p=0.120				

Tablo 5'te internet bağımlılığının internete girme sıklığı değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (X²=2.422; p>0.05).

Tablo 6. BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İnternette Geçirilen Saate Göre Değerlendirilmesi

İnternette Geçirilen Saat	≤ 3 saat		> 3 saat	
	F	%	f	%
Semptom Göstermeyenler (normal kul.)	131	64.5	72	35.5
Sınırlı Semptom Gösterenler	7	24	24	77.4
X ² =19.562 sd=1 p=0.000				

Tablo 6'da internet bağımlılığının internette geçirilen saat değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (X²=19.562; p<0.05). Günlük 3 saatin altında internet başında vakit geçirenlerin Semptom Göstermeyenler (Normal Kullanıcılar) oldukları, 3 saatten fazla vakit geçirenlerin ise Sınırlı Semptom Gösterenler olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İnterneti Kullanım Amacı Çeşitliliğine Göre Değerlendirilmesi

Amaç Çeşitliliği	3		4		5		6	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Semptom Göstermeyenler (normal kul.)	49	24.1	36	17.7	64	31.5	5	26.6
Sınırlı Semptom Gösterenler	2	6.5	4	12.9	9	25.8	1	54.8
X ² =11.580 sd=3 p=0.009								

Tablo 7'de internet bağımlılığının internet kullanım amacı çeşitliliği değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (X²=11.580; p>0.05). İnternet kullanım amacı çeşitliliği arttıkça bağımlılık da artmaktadır.

3.2. Nitel Bulgular

Tablo 8. İnternet bağımlılığının tanımı ile ilgili görüşlere ilişkin alt temalar ve yükleme sayıları

Tema	f
Zamanının büyük bölümünü internet başında geçirmek	9
İnternet olmadan yaşayamaz hale gelmek	4
İnternet kullanımında aşırıya kaçmak	4
İnternet kullanımı konusunda iradesini kaybetmek	3
Psikolojik rahatsızlık	2

Tablo 8 incelendiğinde, internet bağımlılığının tanımı ile ilgili görüşler temasına ilişkin olarak ortaya çıkan alt temalarda en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema zamanının büyük bir bölümünü internet başında geçirmek iken, en az yüklemenin yapıldığı alt temanın psikolojik rahatsızlık olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenciler internet olmadan yaşanamaması, kullanımda aşırıya kaçma ve irade kaybetme durumlarını da vurgulamışlardır. İnternet bağımlılığının tanımına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

-“Dış dünyadan koparak zamanının çoğunu internette geçirmektir.” (ÖK1)

-“Bana internet bağımlılığı internet kullanma konusunda iradenin felç olmasıdır.” (ÖK2)

Tablo 9. İnternet bağımlılığı olan bireyin özellikleri ile ilgili görüşlere ilişkin alt temalar ve yükleme sayıları:

Ana Tema	Alt Tema	f
İletişim Sorunu Yaşarlar	asosyallik	15
	hayatı sosyal ağlardan takip etmek	6
	dış dünyadan kopuk olmak	5
	arkadaşlarıyla sorun yaşamak	2
	iş hayatından kopuk olmak	2
	aileden uzaklaşmak	1
Odaklanma Sorunu Yaşarlar	dikkat dağınıklığı	3
	İnternette başka başka konulara atlama	3
	okula/derslere odaklanamamak	2
Psikolojik Sıkıntı Yaşarlar	gerginlik/asabiyet	5
	internet kesildiğinde kaygılanmak/gerilmek	4
Zaruri İhtiyaçları İhmal Ederler	günlük ihtiyaçlarını bile ertelemek (yeme içme-tuvalet-uyku)	7
	Yorgun görüntü	1
İnternetsiz Duramazlar	her ortamda internet kullanma isteği	3
	yapabileceği en büyük aktiviteyi internetle yapabileceğini zannetmek	1

Tablo 9 incelendiğinde, internet bağımlılığı olan bireylerin özellikleri ile ilgili görüşler temasına ilişkin olarak ortaya 5 ana tema çıkmıştır. Bu temalar “iletişim sorunu yaşarlar”, “odaklanma sorunu yaşarlar”, “psikolojik sıkıntı yaşarlar”, “zaruri ihtiyaçları ihmal ederler” ve “internetsiz duramazlar” şeklindedir. Her ana tema da kendi içerisinde alt temalara

ayrılmıştı. İletişim sorunu yaşarlar ana temasında internet bağımlısı olan bireylerin asosyal, hayatı sosyal ağlar üzerinden takip eden, dış dünyadan, iş hayatından ve ailelerinden kopuk ve arkadaşlarıyla sorun yaşayan özellikleri vurgulanmıştır. En fazla vurgu asosyallığe yapılırken en az vurgu aileden uzaklaşmaya yapılmıştır. Odaklanma sorunu yaşarlar ana temasında internet bağımlısı bireylerin dikkat dağınıklığı yaşamaları ve bu nedenler sürekli başka konulara atlamaları ile okula ve derslerine odaklanamamaları gibi özellikler taşıdıkları ifade edilmiştir. Psikolojik sıkıntı yaşarlar ana temasında internet bağımlısı olan bireylerin gerginlikleri ifade edilmiştir. Zaruri ihtiyaçlar ana temasında ise internet bağımlısı bireylerin yeme-içme gibi günlük temel ihtiyaçlarını ertelemeleri ve yoğun kullanımdan dolayı yorgun bir görüntüye sahip oldukları vurgulanmıştır. Son olarak internetsiz duramazlar ana temasında bağımlı bireylerin her ortamda internet kullanmak istemeleri ve yapabilecekleri en büyük aktivitenin internet üzerinden gerçekleştirilebileceğine inanmaları özellikleri ifade edilmiştir. İnternet bağımlılığı olan bireylerin özelliklerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

-“Böyle bağımlılığı olan bireyler asosyal bir hayat yaşarlar.” (ÖE1)

-“Bağımlı bireyler isteseler de istemeseler de internette ayrılamaz ve ihtiyaçlarını bile gideremez hale gelirler, ihtiyaçların sürekli ertelerler.” (ÖK2)

-“Aklı sürekli başka yerde olur, ders başarısı düşer, çünkü odaklanma olmuyor maalesef.” (ÖK4)

-“Sadece sanal hayata dönük olur internet bağımlılığı olanlar.” (ÖK8)

-“Bence internet bağımlılığı psikolojik rahatsızlıktır bence.” (ÖK10)

Tablo 10. İnterneti yoğun kullanmanın olumlu/olumsuz etkileri ile ilgili görüşlere ilişkin alt temalar ve yükleme sayıları

Ana Tema	Alt Tema	f	
OLUMLU	Sosyal boyut	haberleşme	3
		yeni insanlar tanıma	3
		uzaktakilerle iletişim	1
		keyifli vakit geçirme	1
		teknolojiyi takip	5
		dünyadan haberdar olma	2
	Yenilikleri Takip Etme	araştırma	1
		günceli takip	1
		kendini geliştirme	1
		alışveriş	2

OLUMSUZ	Gündelik İşleri Kolaylaştırma	bankacılık işlemleri	2
		fatura	2
	Bilgi edinme	bilgiye ulaşma	9
		e-kitap okumak	3
		e-gazete okumak	2
		arama motorlarını kullanma	1
	Ahlaki problemler	cinsel içerikli siteler	3
		ahlaki bozulma	2
	İletişim Problemleri	aileyle/arkadaşla yeterli vakit geçiremememe	11
yüzyüze iletişimde zorlanma		9	
asosyallik		8	
yakın çevreye duyarsızlık		1	
soyutlanma		4	
yalanla-gerçeği karıştırma		3	
içe kapanma		3	
güvensizlik		1	
Psikolojik Problemler		sinirlilik	1
		yalnızlık hissi	1
	sessizleşme	1	
	utangaçlık	1	
	çekingenlik	1	
Sağlık Problemleri	oturma bozuklukları	3	
	göz bozukluğu	2	

	yorgunluk, halsizlik	2
Zaman yönetimi Problemi	fazla zaman harcama	11
	sürekli oyun oynama	2
	sos medyada çok zaman geçirme	2

Tablo 10 incelendiğinde, internet yoğun kullanmanın etkilerine ilişkin olarak “olumlu etkiler” ve “olumsuz etkiler” şeklinde iki ana tema ortaya çıkmıştır. İnternetin haberleşmeyi, yeni insanlar tanımayı, uzaktakilerle kolay iletişim kurabilmeyi ve keyifli vakit geçirmeyi sağlama özellikleri sosyal boyut alt teması içerisinde değerlendirilmiştir. Bireylerin teknolojiyi kolayca takip edebilmesi, dünyadan haberdar olabilmesi, araştırma yapabilmemesi, günceli kolayca takip edebilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri özellikleri de yenilikleri takip etme alt teması içerisinde ifade edilmiştir. İnternet üzerinde kolayca alışveriş yapma, bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilme ve online fatura işlemlerini kolayca yapabilme gibi avantajlar gündelik işleri kolaylaştırma alt teması içerisinde belirtilmiştir. Son olarak bireylerin e-kitap ve e-gazetelere erişerek ve arama motorlarını kullanarak bilgiye ulaşmaları bilgi edinme alt teması içerisinde olumlu etki olarak değerlendirilmiştir. İnterneti yoğun kullanmanın olumlu etkilerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

-“İnternetin olumsuz etkileri olduğu gibi olumlu etkileri de var, mesela internette kitap okumak, gazete okumak bankacılık işlerimizi halletmek, alışveriş yapmak ya da e-sözlükleri kullanmak bunlar hayatımızı kolaylaştırıyor.” (ÖK15)

-“İnternet doğru kullanılırsa olumlu durumlar da oluşur, ödev araştırmak, teknolojiyi takip etmek ve farklı bilgisayar programlarının öğrenilmesi gerçekleştirilir.” (ÖE8)

-“Aileme ve arkadaşlarıma internet aracılığıyla daha rahat ulaşabiliyorum.” (ÖK 11)

Olumsuz etkiler ana temasında bakıldığında zaman ise cinsel içerikli sitelere kolayca erişilebilmesi ve ahlaki bozulmaya sebep olması ahlaki problemler alt teması içerisinde yer almaktadır. Aile-arkadaşlar ile yeteri kadar vakit geçirememem, yüzyüze iletişim kurmada zorluk çekme, asosyalite ve yakın çevreye duyarsızlık gibi olumsuz durumlar iletişim problemleri alt teması içerisinde yer almıştır. Bir diğer alt tema olan psikolojik problemler alt teması içerisinde interneti yoğun kullanmanın bireylerde soyutlanma, gerçekle-yalanı karıştırma, içe kapanma, güvensizlik duyma, sinirlenme, yalnız hissetme, sessizleşme, utangaçlık ve çekingenlik gibi psikolojik sıkıntılara sebep olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca yoğun internet kullanımının oturma, halsizlik ve göz bozukluklarına sebep olacağı sağlık problemleri alt teması içerisinde vurgulanmıştır. Son olarak internette fazla zaman harcama, sürekli oyun oynama ve sosyal medyada çok fazla zaman geçirme gibi olumsuz durumlar ise zaman yönetimi problem alt teması içerisinde değerlendirilmiştir. İnterneti yoğun kullanmanın olumsuz etkilerine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

-“İnterneti yoğun kullandığımızda fikir üretmez düşünemez hale geliyoruz, adeta soyutlanmış bireyler oluyoruz.” (ÖK12)

-“İnternette çok fazla vakit geçirdiğimde sosyal hayattan kopuyorum etrafımda olup bitene tepkisiz kalıyorum.” (ÖE8)

-“Çok kullanıldığında fiziksel olarak yorgunluk ve halsizlik hissediliyor.” (ÖK7)

-“İnternette çok zaman geçiriyoruz, zamanımızı harcıyoruz, bunun sonucunda sosyal medyada her an herşeyi paylaşan bireyler haline geliyoruz. Bence bu çok tehlikeli sanalla gerçeği karıştırıyoruz.” (ÖK14)

4. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda, BÖTE Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre Değerlendirilmesi sonucunda cinsiyet faktörü ile bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Benzer şekilde Ferraro ve diğerleri (2007), internet bağımlılığına ilişkin olarak yaptıkları çalışmalarında cinsiyet faktörünün internet bağımlılığına anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynı şekilde Lee ve arkadaşları (2007), çalışmalarında cinsiyet faktörünün internet bağımlılığına etkisine ilişkin olarak kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacıların ulaştığı bu sonuçlar, mevcut araştırmanın sonuçları ile birbirini desteklemektedir. Fakat erkek öğrencilerin %58,1'i, kadın öğrencilerin ise %41,9'u sınırlı semptom gösteren grubundadır. Çelik, Çelen ve Seferoğlu (2014), ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarına ilişkin gerçekleştirdikleri çalışmalarında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz ve diğ. (2014) ise lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarını inceledikleri çalışma sonucunda erkeklerin kızlara göre daha fazla internet bağımlısı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Karaman ve Kurtoğlu (2009) öğretmen adaylarının internet bağımlılığıyla ilgili yaptıkları çalışmalarında erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre daha fazla internet bağımlısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Eldeleklioğlu ve Batık (2013), çalışmalarında cinsiyet baz alındığında internet bağımlılığının erkek öğrenciler lehine anlamlı sonuç verdiğini belirtmişlerdir.

Araştırmada öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin sınıf düzeylerine göre değerlendirilmesi sonucunda sınıf düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak sınıf düzeyi arttıkça sınırlı semptom gösterenlerin oranının arttığı görülmektedir. Benzer şekilde Çelik, Çelen ve Seferoğlu (2014), ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarına ilişkin gerçekleştirdikleri çalışmalarında sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin akıllı telefona sahip olmaları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkiye bakılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak akıllı telefona sahip bireylerin sınırlı semptom gösterme oranları daha fazladır. TUİK (2015), 2015 yılında İnternet kullanan bireylerin ev ve işyeri dışında İnternete kablosuz olarak bağlanmak için %741,4'ü cep telefonu veya akıllı telefon kullandığını, %28,9'unun ise taşınabilir bilgisayar (dizüstü, netbook, tablet vb.) kullandığını belirtmiştir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise BÖTE öğrencilerinin internete günlük girme sıklıkları ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasıdır. Ancak buna karşın BÖTE öğrencilerinin bir gün içerisinde internet başında geçirdikleri saat ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir. 3 saatin altında internet başında vakit geçirenlerin Semptom Göstermeyenler (Normal Kullanıcılar) oldukları, 3 saatten fazla vakit geçirenlerin ise Sınırlı Semptom Gösterenler olduğu belirlenmiştir Aynı şekilde Young (1998), bilgisayar ve internette daha fazla zaman harcayanların daha fazla

internet bağımlısı oldukları belirtilmiştir. Ayrıca bu durumun bilgisayar ve internet kullanım becerilerini arttırdığını da ifade etmiştir. Yoo ve diğerleri (2004), benzer şekilde çalışmalarında internet kullanım süresi arttıkça internet bağımlılık oranının da arttığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Eldeleklioğlu ve Batık (2013), çalışmalarında internette kalma süresinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz ve diğ. (2014) ise lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarını inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin günlük internet kullanım süresi arttıkça bağımlılık düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacıların ulaştığı bu sonuçlar, mevcut araştırmanın sonuçları ile örtüşmekte ve birbirlerini desteklemektedir.

Araştırmada elde edilen son sonuç ise interneti kullanmada amaçlar çeşitlendikçe bağımlılık düzeyinin arttığıdır. TUİK (2015), yaptığı araştırmada 2015 yılında internet kullanan bireylerden interneti hemen her gün veya haftada en az bir defa kullanan bireylerin oluşturduğu düzenli internet kullanıcı oranının %94,2 olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın nitel sonuçlarına bakıldığı zaman öğrencilerin internet bağımlısı bireyleri zamanının büyük bir bölümünü internet başında geçiren, psikolojik olarak, internet olmadan yaşayamam, kullanımda aşırıya kaçan ve iradesini kaybetmiş tanımlamaları ile ifade ettikleri görülmektedir. Nitel veriler ile ulaşılan bir diğer sonuç ise internet bağımlısı bireylerin genel olarak iletişim, odaklanma ve psikolojik sorunlar yaşamaları ile zaruri ihtiyaçları ihmal etme ve internetsiz duramama özelliklerini taşımalarıdır. İnternet bağımlısı bireyler hayatı sosyal ağlar üzerinden takip ettikleri için asosyalleşmekte böylece dış dünyadan, iş hayatından, ailelerinden ve arkadaşlarından koparak iletişim problemleri yaşamaktadırlar. İnternet bağımlısı bireylerin dikkatleri kolayca dağıldığı için odaklanma sorunu yaşadıkları, sürekli gerginlik yaşadıkları için ise psikolojik sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.. Ayrıca internet bağımlısı bireyler internette daha fazla vakit geçirmek için yeme, içme, tuvalete gitme, uyuma gibi zaruri ihtiyaçlarını sürekle ertelemekte ve her ortamda sürekli internete bağlanma isteği duyarak internetsiz duramamaktadır. Benzer şekilde Oğuz, Zayim, Özel ve Zaka (2009) internet bağımlısı bireylerin internet kullanımına sınırlama getirememesi, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanıma devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda yoğun anksiyete duyma gibi durumları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Nalwa ve Anand (2003) da çalışmalarında internet bağımlılığıyla beraber bireylerin diğer işlerini erteledikleri internetsiz hayatın sıkıcı olacağını düşündüklerini belirlenmiştir

Araştırmanın nitel boyutunda ulaşılan son sonuç ise interneti yoğun kullanmanın sosyal, yenilikleri takip etme, gündelik işleri kolaylaştırma ve bilgi edinmeyi sağlama gibi avantajları ile ahlaki, iletişim, psikolojik ve sağlık sıkıntıları ile zaman yönetimi problemleri gibi dezavantajları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal açıdan yoğun internet kullanımının gerek tanıdık gerek tanımadık insanlarla kolayca iletişim kurabilmeyi ve haberleşmeyi sağlayarak keyifli vakit geçirmeye neden olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca bireylerin araştırma yaparak kedilerini geliştirdikleri ve teknolojiyi, güncel haberleri, dünyayı kısacası yenilikleri kolayca takip edilebildikleri belirtilmiştir. İnternet başında fazla vakit geçiren bireylerin internet üzerinden alışveriş yapma, bankacılık ve fatura işlemlerini kolayca yapabilme avantajlarından faydalanarak gündelik işlerini kolaylaştırdıkları ifade edilmiştir. İnternet yoğun kullanan bireylerin e-kitap ve e-gazetelere erişerek ve arama motorlarını kullanarak bilgiye kolayca ulaşma avantajlarından faydalandıkları sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde Ayas ve Horzum (2013) de internetin bireylere kısa sürede istediği bilgiye ulaşma, diğer insanlarla iletişim kurma ve birçok işini halletme imkânı sağladığını ifade

etmektedir. Yaşanan bu olumlu durumlara karşın yoğun internet kullanımının ahlaki bozulmaya sebep olması, bireylerin gerek aile gerekse arkadaşları ile yeteri kadar ve yüzyüze iletişim kurmadıkları için iletişim kurmada zorluk çekmeleri gibi olumsuz durumlardan bahsedilmiştir. Ayrıca bireylerin yoğun internet kullanımı ile gerçekle-yalanı karıştırarak gerçek dünyadan soyutlandıkları, içe kapanma, güvensizlik duyma, sinirlenme, yalnız hissetme, sessizleşme, utangaçlık ve çekingenlik gibi psikolojik sıkıntılar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu psikolojik sıkıntılarının yanında oturma ve göz bozuklukları ile halsizlik gibi fiziksel sıkıntılarının yaşandığı sonucu da elde edilmiştir. Bu durumlara ek olarak bireylerin internette ve sosyal medyada fazla zaman harcamaları ve sürekli oyun oynamaları zaman yönetimi sorunlarına sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Young (1996), internet bağımlısı bireylerin kişisel, ailevi ve mesleki sorunlar ile uykusuzluk ve yorgunluk gibi sağlık sorunları yaşadıklarını ifade etmiştir. Nalwa ve Anand (2003) da internet bağımlısı bireylerin geç saatlere kadar internette oldukları için uykusuz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Caplan (2002) ise yoğun internet kullanımının bireylerin biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz olarak etkilediğini ifade etmiştir.

KAYNAKÇA

Ayas, T. veHorzum, M.B.(2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.

Ayhan, B. ve Balcı, Ş. (2009). Kırgızistan'da üniversite gençliği ve internet: bir kullanımlar ve doyumlar araştırması. *Bilig*, 48, 13-40.

Balta, Ö.Ç. veHorzum, M.B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 187-205.

Caplan, S. E. (2002). Problematic internet useandpsychosocialwell-being: development of a theory- basedcognitive-behavioralmeasurementinstrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553-575.

Çelik, A., Çelen, F.K. ve Seferoğlu, S.S. (2014, Şubat). Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Paperpresented at the Akademik Bilişim, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Demirel, Ö. veAltun, E. (Eds.) (2010). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı, Pegem Yayıncılık.

Eldeleklioğlu, J. ve Batık, M.V. (2013). Akademik başarı, internette kalınan süre, yalnızlık ve utangaçlığın internet bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 141-152.

Fuat, N. ve Him, T. (2013, May). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım durumları ve saldırganlık düzeyleri arasındaki korelasyon: gaü psikoloji ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinde internet kaynaklı tutum değişiklikleri. Paperpresented at the II. International Conference on Communication, Media, Technologyand Design, Famagusta, North Cyprus.

Ferraro, G.,Caci, B., D'amico, A. veBlasi, M.D. (2007). Internet addictiondisorder: an Italianstudy. *Cyberpsychology&Behavior*. 10(2), 170-175. 19.06.2014 tarihinde http://www.researchgate.net/publication/6355016_Internet_addiction_disorder_an_Italian_study adresinden alınmıştır.

Harasim, L. (eds.). (1990). Online education: perspectives on a new environment. New York: Praeger.

İşman, A. (2008). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Pegem Akademi.

Kalkan, M. ve Kaygusuz, C. (Ed.) (2013). İnternet bağımlılığı sorunlar ve çözümler. Anı Yayıncılık.

Karaman, M.K. ve Kurtoğlu, M. (2009, Şubat) Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşler. Paper presented at the XI. Akademik Bilişim Konferansı, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Lee, M-S., Ko, Y-H., Song, H-S., Kwon, K.-H., Lee, H-S., Nam, M. ve Jung, I-K., (2007). Characteristics of internet use in relation to game genre in Korean adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(2), 278-285. 20.06.2014 tarihinde <http://online.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cpb.2006.9958> adresinden alınmıştır.

Nalwa, K. ve Anand, A. P. (2003) Internet addiction in students: a cause of concern. *CyberPsychology & Behavior*, 6 (6), 653-656.

Niess, M. L. (2005). preparing teacher to teach science and mathematics with technology: developing a technology pedagogical content knowledge. *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*, 21(5), s.509-523.

Oğuz, B., Zayim, N., Özel, D. ve Saka, O. (2008, Ocak). Tıp öğrencilerinin internette bilişsel durumları. Paper presented at the Akademik Bilişim, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

TDK, Güncel Türkçe Sözlük, 20.06.2016 tarihinde www.tdk.gov.tr adresinden alınmıştır.

TUIK. (2015). Hane halkı bilişim teknolojileri kullanımı araştırması. Türkiye İstatistik Kurumu, 19.06.2014 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> adresinden alınmıştır.

Yalçın, N. (2006, Şubat). İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı? Paper presented at the IV Akademik Bilişim, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, (Genişletilmiş 9. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, E., Şahin, Y.L., Haseski, H. İ. ve Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.

Yılmaz, K. ve Horzum, M.B. (2005). Küreselleşme, bilgi teknolojileri ve üniversite. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(10), 103-121.

Yoo, H.J., Cho, S.C., Ha, J., Yune, S.K., Kim, S.J., Hwang, J., Chung, A., Sung, Y.H. ve Lyoo, I.K. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58, 487-494. 20.06.2014 tarihinde <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1440-1819.2004.01290.x/pdf> adresinden alınmıştır.

Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology ve Behavior*, 3, 237-244